

Baračeve spilje nekad i danas

VLADIMIR BOŽIĆ

Iako mi speleolozi ne volimo zalaziti u već istražene spilje, pogotovo ne u one koje su poznate već dugi niz godina i o kojima se mnogo pisalo, ipak neke od takovih spilja povremeno posjećujemo ako zaslužuju posebnu pažnju. Posjete takovim spiljama obično su vezane za neke proslave ili godišnjice.

U čast 80-te obljetnice uređenja Baračevih spilja u turističke svrhe mala grupa od petnaestak speleologa iz Zagreba posjetila ih je na praznik Ustanka naroda Hrvatske 27. VIII 1972. razgledala ih i konstatala da su potrebna u njima još neka mjerenja.

Položaj. Baračeve spilje nalaze se oko 6 km istočno od mjesta Rakovice (cesta Karlovac — Plitvice) i oko 300 m zapadno od sela Nove Kršlje. Otvori Male i Velike Baračeve spilje su na sjevernoj padini (zaravni) Baračkog brda (600 m istočno od kote 361) uz sam izvor Baračeva Luka. Iz izvora ističe potok Kršlja, a dvadesetak metara od izvora u Kršlju utiče potok Suvaja.

Koordinate spilja jesu:

— Mala Baračeva spilja: 44° 59' 7" sjev. šir., i 13° 23' 21" ist. duž., nadmorska visina 300 m.

— Velika Baračeva spilja: 44° 59' 8" sjev. šir., 13° 23" ist. duž., nadmorska visina 330 m.

Spilje su označene topografskim znakom na karti Gospić 1:100 000. Pristup je najlakši iz Rakovice odakle treba poći na istok cestom prema Novoj Kršlji do početka Baračeve Luke u Novoj Kršlji (oko 7 km cestom), a zatim nizbrdo kolskim putem u pravcu jugozapada oko 300 m do izvora uz rub polja ispod Baračkog brda. Od izvora vode puteljci do spilja.

Ulaz u Malu spilju nalazi se 40 m južno od »malog« izvora (udaljenog oko 40 m jugoistočno od glavnog izvora) i 10 m visinske razlike iznad izvora, a okrenut je prema jugu. Širina otvora je 5,5 m, a visina 3 m. Od Male spilje vodi vijugavi put prema sjeverozapadu do Velike spilje (oko 150 m zračne udaljenosti i 30 m visinske razlike iznad ulaza u Malu spilju). I otvor Velike Baračeve spilje je okrenut prema jugu, a dimenzije su mu: širina 5m, a visina 4 m. Ulaz u Veliku spilju nalazi se oko 40 m iznad razine polja (izvora Kršlje).

Spilje su formirane uzduž izrazito razvijenih pukotina u krednim rudistnim vapnencima koji su gotovo horizontalno uslojeni.

Prilikom razgledanja spilja dne 27. VII 1972. uspoređivani su nacrti dra Josipa Poljaka od 1913. god. i nacrti Ivice Posarića iz 1960. god. Konstatirano je da su nacrti u osnovi dobro prikazivali spilje, ali je sve prisutne začudila činjenica da nitko od ra-

njih istraživača nije pretpostavio da bi se spilje mogle prostirati jedna iznad druge (Velika iznad Male). Da bi to provjerili jedna ekipa članova iz SOPD »Željezničar« prekontrolirala je s mjernom vrpcom i kompasom sve kanale spilja, dne 17. XII 1972. ih dopunila i snimila međusobne odnose ulaza spilja i izvora. Za razliku od ranijih nacrti, koji su prikazivani odvojeno za svaku spilju, ovdje su prikazani zajedno da se bolje vide međusobni odnosi.

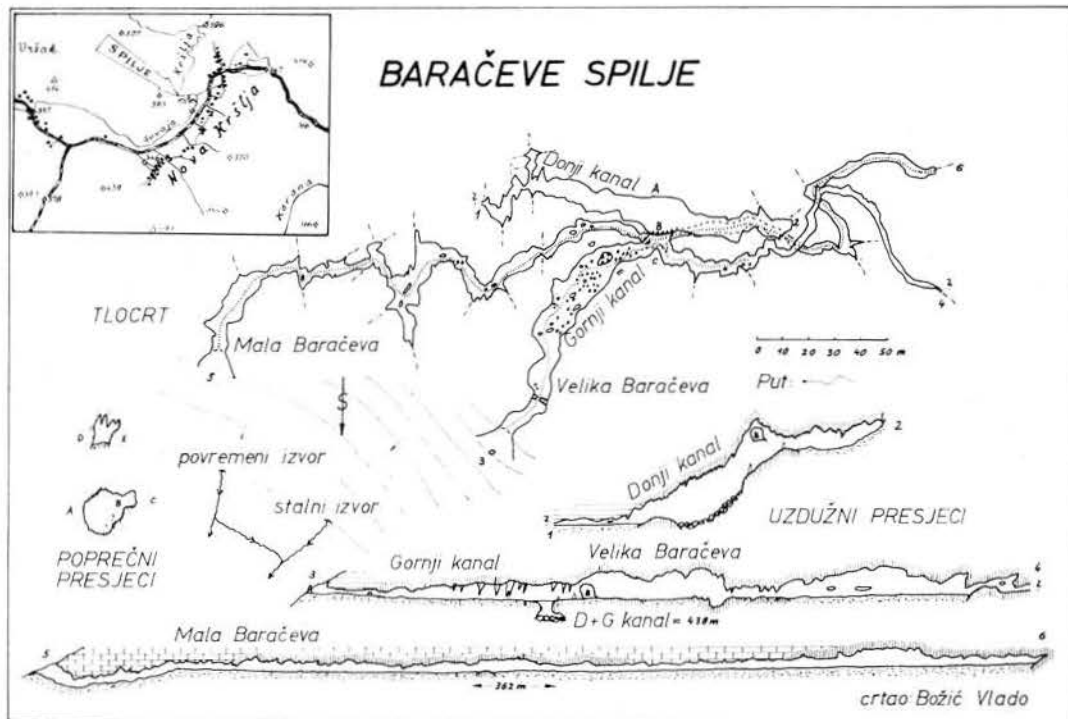
Zanimljivo je napomenuti da je tek posljednje istraživanje (izvršeno 17. XII 1972.) pokazalo prave odnose Velike i Male Baračeve spilje. Ustanovljeno je da se spilje prekrivaju, odnosno da se Velika Baračeva spilja svojim gornjim kanalom i zapadnim dijelom Donjeg kanala nalazi iznad završnog dijela Donje spilje, da se istočni dio donjeg kanala Velike Baračeve spilje nalazi pokraj Donje Baračeve spilje, te da su u relativno istoj razini.

Prirodna veza (prolaz) između spilja nije pronađena. Razvoj ovakvih sistema geomorfološki je moguć zahvaljujući horizontalnim slojevima. Detaljna geološka i hidrološka mjerenja mogla bi pokazati da li se radi samo o jednom ili dva spiljska sistema.

MALA BARAČEVA SPILJA ima glavni smjer protezanja zapad-jugozapad. Sastoji se samo od jednog, bez sporednih, kanala, i gotovo je potpuno horizontalna. Dužina kanala od ulaza do kraja spilje iznosi 362 m.

Počevši od ulaza spiljski se kanal najprije blago spušta oko 4 m na dužini od oko 10 m, a onda se opet postepeno uzdiže, pa nakon 50 m dostigne visinu ulaza i tako se prostire dalje sve do svog kraja.

Ulazni dio spilje ima smjer prema jugu ali nakon 30 m skreće prema zapadu. To je ujedno i najširi dio spilje (7–8 m) bez siga. Tlo se sastoji od mekog blata i kamenja. Skrenuvši na zapad, stijene i tlo bivaju presvučeni sigastom prevlakom, a prolaz se sužuje mjestimično na svega 1 m. Tu je vršeno proširenje prolaza. Na 80 m od ulaza spilja skreće prema sjeverozapadu i u daljih dvadesetak metara tvori malu dvoranu, pregrađenu nakupinama siga. Sjeverozapadna stijena te dvorance naročito se ističe ostrim kristalima kalcita u obliku koralja s malim udubljenjima uz tlo u kojima ima pizolita. Hodnik spilje skreće tada prema jugozapadu, pa ponovo prema sjeverozapadu. Na 130 m i 150 m od ulaza nalaze se posred hodnika sigasti stupovi. Tlo se opet sastoji od blata (relativno suhog) i kamenja. Od 150–200 m od ulaza spiljski se kanal proteže u smjeru zapad-jugozapad i na 180 m od ulaza opet ima sigastih stupova. Stijene su pokrivene sigastom prevlakom. Do 250 m spilja ima pravac zapada. Na 220 m od ulaza strop se spušta svega na 1 m iznad tla tako da je tu iskopan rov dubine 0,5–1 m u dužini od 10 m. Od 250 m, gdje se nalaze dva lijepa sigasta stupa, spiljski se kanal nastavlja u pravcu sjeverozapada i kod 290 m naglo skreće u pravcu jugoistoka. Na mjestu skretanja stijene su prekrivene sigastim saljevima, a na tlu se nalaze male kamenice pune vode koje se, međutim, mogu lako prijeći. Na tlu kanala iza

kamenica ima mnogo suhih pizolita, a kanal je u obliku kanjona. Visina do stropa iznosi i do 10 m. Od 320. m spilja se proteže u smjeru zapada i na 362. m od ulaza završava.

U krajnjem dijelu spilje ima mnogo lijepih sigastih prevlaka. Na južnoj stijeni, na samom kraju spilje, ima mnogo potpisa, a ističe se i datum 14. VIII 1892. (dan otvaranja spilje).

Spilja je u cijeloj dužini relativno lijepo prohodna. Za posjetu je osim vlastitog svjetla potrebno ipak imati planinarske cipele i vjetrovku.

VELIKA BARAČEVA SPILJA ima glavni smjer protezanja istok-zapad, a sastoji se od dva glavna kanala (Gornjeg i Donjeg). Ukupna dužina svih kanala iznosi 438 m, a od toga je sada turistički pristupačno 140 m.

Pred ulazom u Veliku Baračevu spilju nalazi se mala zaravan na čijem je sjevernom kraju siga visine oko 1 m i promjera oko pola metra, donesena iz spilje. Otvor promjera 5×4 m, se nalazi ispod desetak metara visoke stijene i vodi prema jugozapadu. Spiljski kanal trokutastog profila proteže se u istom smjeru oko 100 m gotovo horizontalno. Na 15. m od ulaza je ostatak zida debelog oko 80 cm. Iza zida je dvoronica promjera desetak m, visoka 7–8 m, u čijoj se sredini nalazi gomila izmetina (guana) šišmiša visoka 1 m. Tu se osjeća jaki zadah. Strop je u toj dvorani crn od boravka mnogobrojnih šišmiša. (U ljetu 1971. god. tu je boravila kolonija šišmiša od oko 1000 komada). Ovi dva dvorane nastavlja se dvorana «Slonovih nogu» duga pedesetak, a široka 10–15 m. Visina stropa se kreće od 7–12 m. S obzirom da se u literaturi nigdje ne spominje ime ovoj dvorani, speleolozi «Zeljezničari» dali su joj ime po sigama debelim 0,5–1 m, koje vise sa stropa u dužini od 5–10 m, a na kraju su kao nožem odsječene i podsjećaju na slonove noge. Dvorana je puna takvih siga koje završavaju na 0,5–1,5 m iznad tla, kao i stupova, pa zato put viuga između tih sigastih ukrasa. Sige su pretežno bijele boje dok je tlo sastavljeno od nabacanog kamena (tlo je poravnano radi lakšeg prolazjenja) i suhog blata smeđe boje. U pristupačnom dijelu spilje to je najinteresantniji dio.

Na 80. m od ulaza u tlu se nalazi jama promjera oko 5 m, duboka 7 m, koja se dalje proširuje. Dno jame se sastoji od urušenog kamena. Put vodi s desne strane jame između siga. Dvedesetak metara dalje od jame dolazi se do proširenja. Tu glavni kanal skreće prema sjeverozapadu, a prema jugu se otvara široka provalija (ulaz u Donji kanal).

Glavni se kanal nastavlja u pravcu zapada još četrdesetak metara i lako je prohodan. Širina mu se kreće 5–8 m, a visina 7–15 m. Stijene su gole bez siga, osim u zadnjem sjevernom dijelu kanala gdje ima saljeva i stupova. Tlo je i ovdje ravno, a sastoji se od suhog blata. Desetak metara od ulaza u Donji kanal na maloj okuci kanala uz južnu stijenu jasno je vidljiva sonda dubine 0,5 m i oko nje ima još uvijek dosta komadića raznih kosti. Završetak toga kanala nalazi se na 140. m od ulaza. Spiljski se kanal i dalje nastavlja, ali dalje nije prohodan za običnog posjetioca. Tu se u tlu otvara jama dubine 3–5 m koju nije moguće zaobići. Prilikom uređenja spilje 1892. god. tu je bio postavljen drveni most koji sada leži istrunuo na dnu jame. Jama se proteže u pravcu jugozapada, a onda kanal opet skreće prema sjeverozapadu. Tu kanal postaje uzak svega 1–2 m, ali zato visok 2–10 m. Tlo se sastoji od vlažnog blata dok su stijene prekrivene saljevima, a sa stropa vise dugački stalaktiti. Ovakve karakteristike kanal zadržava i daljih 75 m.

Kanal dalje skreće 25 m prema jugozapadu, pa onda 50 m prema sjeverozapadu. Na 25. m od ovog oštrog skretanja u pravcu sjeverozapada na tlu se nalazi oko 0,5 m visoka gomila izmetina šišmiša, a svega par metara dalje sonda duboka 0,5 m, s dosta kosti u njoj i oko nje.

Na 250. m od ulaza tlo se uspinje za svega nekoliko metara, a sastoji se od sigaste kore. Strop se spušta na svega 1–0,5 m iznad tla, pa se treba provlačiti. Desetak metara dalje tlo se spušta na prijašnju visinu i nakon 5 m kanal postaje neprolazan (preuzak za čovjeka) iako se svjetiljkom može osvijetliti još oko 5 m dalje. I sige sa stropa se spuštaju nisko tako da je dalji prolaz nemoguć. Dužina ovog gornjeg ili glavnog kanala iznosi 269 m.

Ulaz u Donji kanal moguće je iz gornjeg na oko 100 m od ulaza.

Prilikom uređenja spilje tu je bila postavljena ograda, koja je međutim istrunula i leži polomljena na dnu kanala. Spuštanje u Donji kanal sad je moguće jedino s pomoću ljestvica ili užeta.

Od mjesta spuštanja kanal se pruža u pravcu istok-zapad. Širina na tom mjestu iznosi petnaest metara, a visina dvadesetak metara, dok je za spuštanje potrebno 17 m ljestava. Strop je bogato ukrašen stalaktitima i do 2 m dužine, a stijene saljevima.

Prema zapadu kanal se uzdiže i oko 10 m od mjesta spuštanja postaje horizontalan tvoreći dvoranu širine 10 i dužine 20 m. Na južnom dijelu dvorane nalazi se 1 m visoka gomila izmetina šišmiša. Nastavljajući prema zapadu tlo se još uzdiže i u završnom dijelu doseže razinu glavnog kanala. U tom dijelu, naročito na južnoj stijeni, ima veoma lijepih saljeva. Na samom kraju tog kanala opet se nalazi velika gomila izmetina.

Na mjestu spuštanja u Donji kanal nalazi se na sredini kanala nekoliko lijepih stalagmita visine 2 i 3 m. Tlo je tu presvučeno sigastom korom. Prema istoku kanal se suzuje na 10–12 m i strmo se spušta. Na 30. m od mjesta spuštanja dolazi se na najnižu točku u spilji (30 m od mjesta spuštanja ili 31,5 m od razine ulaza). Tu visina kanala iznosi 15–17 m, a tlo se sastoji od urušenog kamena. Stijene i strop su prekriveni sigovinom. Vidljivo je da podzemna voda povremeno tvori ovdje malo jezera.

Idući dalje prema istoku nailazimo na tlu veću nakupinu sigovine bijele boje koja podsjeća na stog sijena visine oko 4 m. Vrh tog humka je vodoravan i potpuno bijele boje. Vrlo su lijepo uočljivi kristali kalcita.

Deset metara dalje dolazi se na istu razinu kao i ispred humka ali tu kanal postaje nizak. Tlo je prekrivo mokrim blatom, s vidljivim tragovima nedavno tekuće vode. Dvije pukotine prema jugu daju naslutiti da iz njih dotiče voda, a kanal u smjeru istoka da voda u njega utiče. Završni dio je vrlo nizak, pun blata i neprolazan iako se može osvijetliti još par metara dalje. Dužina Donjeg kanala u smjeru istok-zapad iznosi 134 m.

Povijest istraživanja. Pred 83 godine, ili točnije 14. VIII 1892. godine osposobljen je prvi put u Hrvatskoj za turistički posjet jedan klasični speleološki objekt: Baračeve spilje. (Prva spilja koju su u Hrvatskoj u većem broju posjećivali turisti bila je Modra spilja na Biševu prilagođena za posjet turista još 1884. god.).

Zbog svog zgodnog prirodnog položaja, tj. zbog lake pristupačnosti i blizine izvora, Baračeve spilje su još u davna vremena služile kao sklonište i životinjama i ljudima. O tome govore brojne iskopane kosti i različiti prehistorijski predmeti u dvoranama Velike Baračeve spilje. Za vrijeme burnih događaja iz povijesti Vojne krajine ove su spilje bile sklonište ljudima koji su se tu sklanjali od turske najezde. Prema pričanju ljudi samo ime Baračeve spilje potiče od nekog Barača koji je kod ovih spilja »u junačkom megdanu savladao bijesnog turskog gorostasa«.

S. Ljubić navodi da se ove spilje još zovu i Radakovićeve pećine (Vjesnik arheol. društva br. 2 god. VII str. 34: »Napomena k članku M. Kišpatića«). Odmah na početku Velike spilje još se nalaze ostaci zida koji je pred 200-300 godina vjerojatno služio kao obrana od napadača. U drugoj polovini prošlog stoljeća, nakon neuspjelog narodnog ustanka Eugena Kvaternika 1871. god. u Rakovici, kada su posjeti Plitvičkim jezerima postali brojniji, počela su i prva speleološka istraživanja pristupačnijih spilja okoliše Plitvica.

Baračeve spilje su već tada bile poznate. I opet zbog lake pristupačnosti, jer je jedina cesta u to vrijeme za Plitvice prolazila blizu spilja i lijepih sigastih ukrasa, spilju su posjećivali ne samo ljubitelji prirodnih ljepota već i znanstveni radnici koji su proučavali život u spiljama (naročito šišmiša) i tragove nekadašnjeg života. Prvi napis o ovim spiljama potiče od I. T. Buneka pod naslovom »Die Wassernoth im Karste« iz 1874. god. Ostatak živih bića iz Baračevih spilja naročito je proučavao prof. dr M. Kišpatić koji je 1885. god. u Vjesniku hrvatskog arheološkog društva (God. VII. br. 2, str. 11 i 34) objavio raspravu pod naslovom »Kosti iz Baračeve spilje kod Kršlja«, u kojoj spominje kosti spiljskog medvjeda, hijene, a i kosti »pretpotopnog čovjeka«. Te nalaze je M. Kišpatić spomenuo i u svojoj knjizi »Slike iz geologije«.

Zbog objavljivanja nalaza iz srednjeg vijeka (razni metalni nakit i oružje) opisanih u navedenim djelima interes za ove spilje je naročito porastao. Sve je više bilo ljudi koji su ih željeli vidjeti, ali i odnijeti koji dio od iskopina ili sigastog nakita. Da bi se to nekako priječilo, Imovinska općina ogulinska dala je postaviti željezna vrata na ulaz, pa su tom prilikom uređeni i putevi kroz spilje, a na opasnijim mjestima u Velikoj spilji postavljena je ograda. U ovako uređene spilje izvršen je 14. VIII 1892. god. prvi zvanični turistički posjet u Hrvatskoj. Za ovu svečanu priliku bile su napisane i posebne pozivnice na kojima je pisalo:

Dne 14. kolovoza 1892. u 9 sati prije podne otvara se svečanim načinom uz sudjelovanje pjevačkog društva Lovora »Baračeva špilja« koja leži u občini Rakovici kraj Nove Kršlje.

To se potpisani odbor usloboduje Vaše p.n. gospodstvo k takovom pozvati.

Ulaznina od osobe 50 novč. Odbor Lazo Odanović Ante Biljan Franjo Marković predsjednik blagajnik tajnik

Na poleđini pozivnice bilo je napisano: Program

1. Sastanak posjetnika u 9 sati prije podne na mostu Baračevom spiljom
2. Pozdrav p.n. gostiju po predsjedniku odbora
3. Ulaz u špilju praćen sa pjevanjem pjevačkog društva Lovor
4. Odmor pred špiljom sa zajutrkom
5. Doručak društveni u Rakovici
6. Polazak na Plitvička jezera

(Fotografija ove pozivnice objavljena je u »Našim planinama« br. 4 od 1956. god. u članku »Planinarstvo u Hrvatskoj i speleologija«).

Ogulinska imovinska općina koja je vrlo zaslužna za uređenje spilja, nije se izgleda, o spiljama brinula na zadovoljavajući način, jer je već 1897. god. Društvo za uređenje i poljepšavanje Plitvičkih jezera zahtijevalo da se »što strožije nadzire ta krasna Baračeva spilja koju je narod ne poznavajući prave vrijednote prirodnih divota često puta i nehotice oštećivao«. Nakon toga je spilje po-

novo uredila Ogulinska imovinska općina 1898. god., ali ih je povremeno uređivalo i Poglavarstvo upravne općine Rakovica.

Opis jednog izleta u Baračeve spilje dao je J. pl. Sugh u »Obzoru« od 4. VIII 1898. god.

Baračeve spilje spominje i Dragutin Hirc u svom djelu »Prirodni zemljopis Hrvatske«, štampanom 1905. godine.

Prof. Dragutin Franić u knjizi »Plitvička jezera« izdanoj 1910. god. opisuje kako su bile uređene ove spilje i kaže: »Iskopano je i odronjeno kamenje s neprolaznih mjesta, niski su hodnici rašireni, ponori ograđeni a ulaz zatvoren vratima. Načinjene su klupe i stolovi pred ulaznim svodom a po spilji porazmješteni svjetionici za baklje i svijeće«, i dalje: »U Novom Kršlju može se rasvjeta za hod po spilji kupiti a može se i objed naručiti«.

Osim toga prof. Franić piše: »Nadzor na spiljom i spomen-knjigom povjeren je Ostoji Vraniću iz Kršlja, koji je valjda jednu trećinu svoga vijeka sproveo pod zemljom u Baračevoj spilji i drugim susjednim spiljama«. Po ocjeni prof. Franića treba »desetak sati da se sve redovito razgleda«.

Naš uvaženi speleolog prof. dr. Josip Poljak istraživao je 1913. god. zajedno s prof. drom Kochom spilje okolice Plitvica i 1914. god. objavio djelo »Pećine hrvatskog krša« II (Pećine okoliša Plitvičkih jezera, Drežnika i Rakovice). Istraživanje je izvedeno u okviru »Prirodoslovnog istraživanja Hrvatske i Slavonije«, a naručio ga je Matematičko prirodoslovni razred Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. U tom djelu su prvi puta objavljeni nacrti ovih spilja i fotografije. Prema opisu J. Poljaka može se konstatirati da su spilje već bile zapuštene. Dapače, Poljak spominje polomljene sige, srušeni zid, razbacane kosti i kaže da je neki dr Gradt (vojni liječnik u Kršlju) odnio najljepše kosti.

Zadnji napis o Baračevim spiljama prije II svjetskog rata bio je iz pera dra Ivana Krajača, zaslužnog predratnog planinara, posjetioca i istraživača naših spilja. On je 23. V 1925. god. posjetio Baračeve spilje i svoj doživljaj opisao u »Hrvatskom planinaru« br. 7 od 1925. god. pod naslovom »Baračeve spilje kod Rakovice«. Spilje je posjetio u pratnji jednog mještana iz Kršlja »koji spilje pozna«. O spiljama se niti tada nije više nitko brinuo, jer je Krajač zapisao: »Spilja je nekada, navodno pred trideset godina, bila kultivirana« (govoreći o Maloj spilji), dok je za Veliku napisao: »Pred njom (spiljom) je očito nasuti teren valjda od kopanja u spilji, a usred toga ravnog terena stoji stup sige od pol prilici metar i pol visine, koji je očito donesen iz spilje«. Od svog vodiča je Krajač saznao vrlo interesantan podatak: »da su spilje bile posjećivane pred tridesetak godina brojno, te da su čitavi nizovi kočija stajali pred Baračevim brdom, koje su dovažale strance sa Plitvica, odnosno iz Rakovice i Senja, koji su dola-

Natpisi na sigama u Maloj Baračevoj spilji
Foto: V. Božić

zili razgledati te spilje. Danas rijetko koji posjetnik zaluta ovamo«.

Ovo što je napisao Krajač vrijedi i za čitav period do današnjih dana. Te spilje više nije gotovo nitko posjećivao. Za vrijeme II svjetskog rata spilje su, kao i sve druge pristupačnije spilje kod nas, služile kao sklonište od neprijatelja, a poslije rata u njih su zalazili samo speleolozi i to tek u nekoliko navrata«. O njima je pisao ing. S. Božičević u »Našim planinama« br. 4 od 1956. u prikazu o povijesti speleoloških istraživanja u Hrvatskoj. Tokom 1960. god., kada su ekipe Speleološkog društva Hrvatske vršile sistematska speleološka istraživanja Like, jedna ekipa sastavljena od članova SOPD »Željezničara« iz Zagreba na čelu s ondašnjim studentom (danas dipl. ing. Ivicom Posarićem) detaljno je istražila spilje, a 1971. god. spilje je posjetila jedna grupa speleologa iz SOPD »Željezničara« iz Zagreba i fotografirala ih. Kao što je naprijed rečeno posjet je upriličen i 27. VII 72, a 17. XII 72. izvršeno je završno istraživanje. Prema pričanju seljaka ovamo je osim spomenutih grupa došlo svega nekoliko pojedinaca kojima oni ne znaju imena.

Potrebno je ovdje napomenuti da je uređenje Baračevih spilja 1892. god. imalo velik utjecaj na turizam u Lici (naravno, u ondašnjem smislu turizma, jer je dalo podstrek za uređenje i drugih spilja kod nas. Tako su karlovački ljubitelji prirode uredili za turistički posjet Vodenu spilju kod Sića (blizu

Krnjaka, dvadesetak km od Karlovca) 1892. god. Mještani Perušića (kraj Gospića) uređivali su od 1900-1903. god. spilje »Samograd« i »Medinu spilju«. Djelomično očuvani putevi još i danas olakšavaju posjet tim spiljama. Otprilike u isto vrijeme uređene su stepenice i olakšani prolazi kroz ulazni dio Gospodske pećine na izvoru Cetine u Dalmatinskoj Zagori.

Sve te spomenute spilje mnogo su posjećivane pred sedamdesetak godina, čega se još danas sjećaju stari ljudi iz okolice spilja. Otkrivanje novih spilja po cijeloj Hrvatskoj, kao i njihovo uređenje (1911. Sparožna kraj Rijeke, 1928. Vrlovka kraj Ozlja, 1929. Vranjača kod Splita, 1931. Spilja vile jezerkinje i Supljara na Plitvičkim jezerima, 1935. Cerovačke pećine kod Gračaca, Manita Peć u kanjonu Velike Paklenice itd) kao i izrada novih puteva uvjetovali su da prve uređene spilje pomalo padaju u zaborav.

Danas su Baračeve spilje potpuno zapuštene. Tragovi uređenja se još i danas poznaju i još uvijek olakšavaju njihovo razgledavanje. U nekim iskopanim rovovima ima vode i blata ali su općenito kanali u dobrom stanju da je Donju spilju moguće razgledati u cijeloj dužini ((ko 360 m). Oko dviju jama u Velikoj spilji danas nema ograde ali je prolaz moguć.

Prema pisanju prof. Franića ranije je bilo moguće silaziti i u »drugu jamu« (Donji kanal) u kojoj se nalaze najljepši sigasti ukrasi u Velikoj spilji, međutim danas nema tragova nekog uređenja, osim polomljenih siga na mjestima gdje je jedino moguće spuštati se. Veliku spilju je sada moguće razgledati u dužini od oko 140 m.

ZAKLJUČAK. Na osnovi snimljenog nacrtanja spilja i sadašnjeg stanja sigastih ukrasa bilo bi moguće ponovo urediti spilje za turistički posjet. Mogao bi se relativno lako urediti kružni turistički put. Ulaz u spilje može biti na otvoru Male, a izlaz na otvoru Velike spilje. Put može ići kroz Malu spilju otprilike 180-200 m od ulaza. Tu je potrebno probiti stijenu oko 4-6 m u Donji kanal Velike spilje. Tada bi se put mogao urediti gotovo duž cijelog Donjeg kanala i na krajnjem zapadnom dijelu Donjeg kanala probiti stijenu (2-3 m) u Gornji kanal Velike

spilje. Oдавде bi se išlo prema izlazu. Dužina turističkog puta bi iznosila oko 180 m u Maloj spilji, oko 70 m Donjem kanalu Velike spilje i oko 150 m u Gornjem kanalu Velike spilje, tj. ukupna dužina bi bila oko 400 m što bi se moglo u laganom hodu proći za oko pola sata.

U tu svrhu treba postaviti vrata na oba ulaza, malo dotjerati pristupne puteve od izvora do spilje, proširiti i urediti postojeće puteve kroz Malu spilju, probiti prolaz u Donji kanal Velike spilje, urediti put kroz Donji kanal (postaviti stepenice oko 30 m visinske razlike na dužini od oko 50 m), probiti zid iz Donjeg kanala u Gornji i urediti (dotjerati) put u Gornjem kanalu. Spilje bi se mogle ili elektrificirati (jer nekoliko stotina metara od nje prolazi struja) ili osigurati vodiča s karbidnim lampama (kao u spilji Golubinjači na Plitvičkim jezerima). Teren ispred spilje je idealan za ugodan odmor (šumica, livada, izvor). Postojeći put od glavne ceste (u dužini od 400-500 m) treba popraviti i omogućiti prilaz kolima. Pred spiljom ima mjesta i za uređenje parkirališta. Uz relativno mala financijska sredstva i dosta dobre volje ove bi se spilje mogle ponovo aktivirati. Prije pristupanja ovakovom zahvatu potrebno bi bilo izvršiti još detaljnija snimanja spilje (geodetska).

Osim toga Baračeve spilje bi zbog povišenog, geomorfološkog i estetskog značenja svakako trebalo staviti pod zaštitu države, jer ih nema među 27 spilja u SR Hrvatskoj koliko ih ima na popisu Republičkog zavoda za zaštitu prirode u Zagrebu kao posebno zaštićenih spomenika prirode.

LITERATURA

- Božičević, S. (1956): »Planinarstvo u Hrvatskoj i speleologija«, »Naše planine«, 4. Zagreb.
Božić, V. (1972): Uređenje spilje u Hrvatskoj, Referat na šestom jugoslavenskom speleološkom kongresu, Lipice.
Buněk, J. (1874): Die Wassernoth im Karste.
Franić, D. (1910): Plitvička jezera.
Hirc, D. (1905): Prirodni zemljopis Hrvatske, Zagreb.
Kišpatić, M.: Kost iz Baračeve spilje kod Kršlja, Vjesnik arheološkog društva, god. VII, br. 2, 11 - 34.
Krajač, I. (1925): Baračeve spilje kod Rakovice, Hrvatski planinar, 7.
Poljak, J. (1898): Izlet u Baračeve spilje, Obzor.

SUMMARY

THE PAST AND PRESENT OF BARAČEVE CAVES

Vladimir Božić

The author follows the course of exploration made in the two interesting Baračeva Caves in the Croatian karst region.

The important event referring to the caves is August 14, 1892 when they were arranged for tourist visiting, and thus having become the first Croatian caves arranged for tourists. The length of all channels shaping

the Big Baračeva Cave makes 438 metres, while the Little Baračeva has 362 metres of length.

Besides the position and morphological description of the caves, the author demands the rearrangement and the protection for the caves as they are considered monuments representative of nature.